

MİLLÎ MÜCADELE DÖNEMİ DOĞU VE GÜNEY CEPHELERİ

Cephelere Genel Bakış

Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra Osmanlı Devleti fiilen savunmasız bırakılmış, İtilaf Devletleri Anadolu'nun birçok yerini işgal etmiştir. Bu süreçte Türk halkı, **Doğu, Güney ve Batı cephelerinde** vatanını savunmak zorunda kalmıştır.

- **Doğu Cephesi:** Ermenilerle mücadele edilmiştir.
- **Güney Cephesi:** Fransızlar ve onlarla iş birliği yapan Ermeni birliklerine karşı mücadele edilmiştir.
- **Batı Cephesi:** Yunanlılara karşı mücadele edilmiştir.

Önemli Not (LGS):

Doğu Cephesi'nde Osmanlı'dan kalan **düzenli ordu**, Güney Cephesi'nde ise **Kuvâ-yı Milliye (halk direnişi)**, Batı cephesinde ise başta **Kuva-i Milliye** sonrasında ise **TBMM'nin kurduğu düzenli ordu** etkili olmuştur.

DOĞU CEPHESİ

(İlk Askerî Zafer – Düzenli Ordu Başarısı)

Doğu Cephesi'nin Açılma Nedenleri

- Mondros Ateşkesi'nin **24. maddesine** ve Sevr Antlaşması'na dayanılarak Doğu Anadolu'da bir **Ermeni Devleti** kurulmak istenmesi
- İngilizlerin desteğiyle Ermeni çetelerinin bölgedeki Türklere saldırması

Bu tehdit karşısında TBMM, Doğu Anadolu'yu korumak için harekete geçmiştir.

TBMM'nin Hamlesi

- ❖ **15. Kolordu Komutanı Kazım Karabekir Paşa**, Doğu Cephesi Komutanlığına atanmıştır (28 Eylül 1920).

Kazım Karabekir Paşa'nın Rolü

- Mondros'a rağmen ordusunu dağıtmamıştır.
- **Sarıkamış ve Kars'ı** geri alarak Ermenileri yenilgiye uğratmıştır.
- Savaşta yetim kalan çocuklar için "**Gürbüzler Ordusu**"nu kurmuş, insani yönüyle de öne çıkmıştır.

- Bu nedenle "**Yetimlerin Babası**" olarak anılmıştır.

- ✚ **Savaşı TBMM'ye bağlı güçler kazanmış ve Ermeniler anlaşma isteğinde bulunmuşlardır. Gümrü Antlaşması (3 Aralık 1920)**

TBMM'nin uluslararası alandaki ilk siyasi başarısıdır.

Antlaşmanın Önemli Maddeleri:

1. Ermeniler, işgal ettikleri **Kars, Iğdır ve Sarıkamış'ı** boşaltacaktır.
2. Ermeniler, **Sevr Antlaşması'ndaki haklarından vazgeçecektir.**

Sonuçları:

- TBMM'yi tanıyan ilk devlet **Ermenistan** olmuştur.
- Doğu Cephesi kapanmıştır.
- Sevr'in geçersizliği ilk kez bir devlet tarafından kabul edilmiştir.

GÜNEY CEPHESİ

(Halk Direnişi – Kuvâ-yı Milliye Mücadelesi)

Güney Cephesi'nin Özellikleri

- Fransızlar, bölgeyi İngilizlerden devralmıştır.
- Ermeni birlikleriyle iş birliği yaparak halka baskı uygulamışlardır.
- Bu cephede **düzenli ordu yoktur**; mücadele halk tarafından yürütülmüştür.

Öne Çıkan Şehirler:

Antep, Urfa, Maraş

Antep Savunması – Şahin Bey Destanı

- **Şahin Bey**, Kilis–Antep yolunu tutarak Fransız birliklerine karşı direnmiştir.
- Yanında az sayıda asker olmasına rağmen büyük bir direniş göstermiştir.
- "**Düşman arabaları cesedimi çiğnemedən Antep'e giremez!**" sözünü sembolleşmiştir.
- Şehit olmuştur (28 Mart).

Sonuçlar:

- Antep halkı **11 ay** boyunca büyük yokluk içinde direnmiştir.
- **6317 şehit** verilmiştir.
- TBMM, şehre “**Gazi**” unvanını vermiştir (8 Şubat 1921).
- 2008 yılında **İstiklal Madalyası** verilmiştir.

Urfa Savunması – Ali Saip Bey ve “Onikiler”

- Lider: **Ali Saip Bey (Ursavaş)**
- Şehrin ileri gelenlerinden oluşan **12 kişilik “Onikiler” grubu** halkı örgütlemiştir.
- Yaklaşık **3000 kişilik Kuvâ-yı Milliye** gücü oluşturulmuştur.

Sonuçlar:

- Fransızlara ültimat vermiş, çatışmalar sonucunda Fransızlar **11 Nisan 1920’de Urfa’yı terk etmiştir.**
- Şehre **1984’te “Şanlı” unvanı**, **2016’da İstiklal Madalyası** verilmiştir.

GÜNEY CEPHESİ NASIL KAPANDI?

- Batı Cephesi’nde kazanılan **Sakarya Zaferi** sonrası Fransızlar, Türkleri yenemeyeceklerini anlamıştır.
- Bunun üzerine **Ankara Antlaşması (20 Ekim 1921)** imzalanmıştır.
- Fransızlar, **Hatay hariç** Güney Anadolu’dan çekilmiştir.

LGS İpucu:

Güney Cephesi’nde **askerî başarı** halk direnişiyle, **siyasi başarı** ise diplomasiyle sağlanmıştır.

DOĞU VE GÜNEY CEPHESİ KARŞILAŞTIRMASI

Doğu Cephesi	Güney Cephesi
Düzenli ordu vardır	Kuvâ-yı Milliye vardır
Komutan: Kazım Karabekir	Liderler: Şahin Bey, Ali Saip Bey
Ermenilerle savaş	Fransızlar ve Ermenilerle savaş
Gümrü Antlaşması	Ankara Antlaşması
İlk askerî başarı	Halk direnişinin simgesi

İKİ CEPHENİN ORTAK SONUCU

- Doğu’da **askerî güç**, Güney’de **halkın fedakârlığı** etkili olmuştur.
- Her iki cephedeki başarılar, **TBMM’nin otoritesini artırmıştır.**
- Millî Mücadele’nin sadece cephede değil, **milletin tamamının katıldığı bir direniş** olduğu anlaşılmıştır.

Mustafa Kemal Atatürk:

“Vatanın her karış toprağı, vatandaşın kanıyla ıslanmadıkça terk olunamaz.”

MİLLÎ MÜCADELE DÖNEMİ BATI CEPHESİ**(Düzenli Ordunun Kuruluşundan Kütahya–Eskişehir Savaşlarına)****Batı Cephesi'nin Önemi**

- Batı Cephesi, Millî Mücadele'nin **en uzun süren ve en belirleyici cephesidir**.
- Bu cephede asıl düşman **Yunan ordusudur**.
- Batı Cephesi'nde kazanılan veya kaybedilen her gelişme, Millî Mücadele'nin hem **askerî** hem de **siyasi** kaderini doğrudan etkilemiştir.

Neden Düzenli Orduya Geçildi?

- ❖ Başlangıçta vatan savunması **Kuvâ-yı Millîye** birlikleri tarafından yürütülmüştür. Ancak zamanla bu birliklerin yetersiz kaldığı görülmüştür.

Kuvâ-yı Millîye'nin Yetersizlikleri

- **Disiplin sorunu:** Askerî düzen ve hiyerarşi yoktu.
- **Merkeze bağlı olmama:** TBMM denetimi dışında hareket ediyorlardı.
- **Hukuksuzluk:** Kendi bölgelerinde yargılama ve ceza verme gibi keyfî uygulamalar yapıldı.
- **Askerî başarısızlık:** Gediz Savaşı'nda Yunan ordusu karşısında başarısız olundu.

Amaç:

Düşmanı yurttan tamamen atmak için **disiplinli, düzenli ve merkezî bir ordu** kurmak.

Düzenli Ordunun Kuruluşu

TBMM, Batı Cephesi'nde düzenli orduya geçme kararı aldı.

Batı Cephesi Komutanlıkları

Güney Kesimi: Albay Refet Bey (Bele)

Kuzey Kesimi: Albay İsmet Bey (İnönü)

- Tüm Kuvâ-yı Millîye birlikleri Genelkurmay Başkanlığına bağlandı.

Karşı Çıkışlar

Bazı Kuvâ-yı Millîye liderleri (Çerkez Ethem, Demirci Mehmet Efe) düzenli orduya katılmak istemedi ve **isyan çıkardı**.

→ Bu isyanlar **bastırıldı** ve TBMM otoritesi güçlendi.

I. İnönü Muharebesi (6–10 Ocak 1921)**Savaşın Sebepleri**

- Yeni kurulan düzenli orduyu **yok etmek**
- Çerkez Ethem İsyanı'ndan yararlanmak
- **Eskişehir ve demir yollarını** ele geçirmek
- Ankara'ya ulaşp **TBMM'yi dağıtmak** ve Sevr'i kabul ettirmek

Sonuç

- **Yunan ordusu durduruldu.**
- Düzenli ordunun Batı Cephesi'ndeki **ilk askerî başarısı** kazanıldı.

I. İnönü Zaferi'nin Siyasi ve Hukuki Sonuçları

- ❖ Bu askerî başarı, diplomatik kazanımları da beraberinde getirdi:
- **Londra Konferansı'na** TBMM davet edildi.
- **Moskova Antlaşması** imzalandı.
- **Afganistan Dostluk Antlaşması** yapıldı.
- **İstiklal Marşı** kabul edildi (12 Mart 1921).
- **Teşkilat-ı Esasiye (1921 Anayasası)** kabul edildi.

Sonuç:

Askerî zafer, Türkiye'ye **uluslararası alanda tanınma** yolunu açtı.

Diplomasi Masasında Savaş: Londra Konferansı**Amaç**

İtilaf Devletleri, Sevr'i değiştirerek kabul ettirmek ve **TBMM ile İstanbul Hükûmeti'ni karşı karşıya getirmek** istedi.

Dönüm Noktası

- İstanbul Hükûmeti temsilcisi Tefik Paşa, söz hakkını **TBMM temsilcisi Bekir Sami Bey'e bıraktı**.

Sonuç

- TBMM, **resmen ve hukuken tanınmış** oldu.
- Sevr'in geçersizliği dünya kamuoyuna duyuruldu.

Moskova Antlaşması (16 Mart 1921)

- Sovyet Rusya, **Misak-ı Milli'yi tanıdı**.
- Sovyetler, Sevr'i reddetti.
- Osmanlı-Çarlık Rusyası antlaşmaları geçersiz sayıldı.

⚠ Önemli Not:

Batum'un Gürcistan'a bırakılması, Misak-ı Milli'den verilen **ilk tavizdir**.

II. İnönü Muharebesi (23 Mart – 1 Nisan 1921)**Sebep**

- Londra Konferansı'ndan sonuç çıkmaması
- İngiltere'nin Yunanları yeniden kışkırtması

Gelişme

Yunan ordusu tekrar saldırdı ancak Türk ordusu "**savunma taarruzu**" taktiğiyle düşmanı geri püskürttü.

Siyasi Sonuçlar

- İtalyanlar Anadolu'dan çekilmeye başladı.
- Fransızlar barış görüşmelerine yöneldi.
- Halkın orduya güveni arttı.

✎ Atatürk'ün İsmet Paşa'ya telgrafı, Türk milletinin **yenilgi psikolojisini aştığını** gösterir.

Kütahya-Eskişehir Muharebeleri (10-25 Temmuz 1921)**Gelişmeler**

- Yunan Kralı Konstantin cepheye geldi.
- Yunan ordusu geniş çaplı saldırı başlattı.
- Türk ordusu sayı ve donanım bakımından yetersiz kaldı.

Sonuç

- **Kütahya, Eskişehir ve Afyon** kaybedildi.
- Millî Mücadele'nin düzenli orduyla yaşanan **ilk ve tek yenilgisidir**.

Sakarya'nın Doğusuna Çekilme Kararı

Mustafa Kemal Paşa, ordunun yok olmasını önlemek için **geri çekilme emri verdi**.

Amaç

- Sakarya Nehri'ni doğal savunma hattı yapmak
- Orduyu yeniden toparlamak
- Yunan ordusunu ikmal merkezlerinden uzaklaştırmak

Yenilginin Yarattığı Kriz**İçeride**

- TBMM'de sert tartışmalar
- Meclisin Kayseri'ye taşınması gündeme geldi
- Halkın moralinde düşüş

Dışarıda

- İtalyanlar çekilmeyi durdurdu
- Fransızlar görüşmeleri askıya aldı

✎ Çözüm:

Mustafa Kemal Paşa'ya **Başkomutanlık yetkisi** verildi.

LGS İçin Kritik Noktalar

- I. İnönü **askerî**, sonuçları **siyasidir**.
- Batum, Misak-ı Milli'den verilen **ilk tavizdir**.
- Düzenli ordunun aldığı **tek yenilgi**: Kütahya-Eskişehir.

✎ Sonuç:

Batı Cephesi'nde yaşanan bu süreç, Sakarya Meydan Muharebesi ve Büyük Taarruz'un **zeminini hazırlamıştır**.

MİLLÎ MÜCADELE DÖNEMİ'NDE (EĞİTİM) MAARİF KONGRESİ (15–21 TEMMUZ 1921) Dönemin Genel Şartları: “İki Ateş Arasında Eğitim”

- Millî Mücadele'nin en zorlu günlerinde hem cephede savaş devam etmekte hem de devletin geleceği planlanmaktaydı
- Kütahya–Eskişehir Savaşları sürmekteydi.
- Yunan ordusu Ankara'ya yaklaşmıştı.
- Türk ordusu Sakarya Nehri'nin doğusuna çekilme hazırlığı yapıyordu.
- Normal şartlarda savaş dönemlerinde birçok sivil faaliyet ertelenirken, eğitim çalışmaları durdurulmamıştır.

👉 Bu durum, Mustafa Kemal Paşa'nın eğitime verdiği önemi açıkça göstermektedir

Maarif Kongresi'nin Toplanması

🔑 Kongre Bilgileri

Tarih: 15–21 Temmuz 1921

Yer: Ankara (Darülmualimin – Erkek Öğretmen Okulu)

Düzenleyen: Maarif Nazırı (Eğitim Bakanı)
Hamdullah Suphi (Tanrıöver)

Katılımcılar: Yurdun dört bir yanından gelen 250'den fazla kadın ve erkek öğretmen

🎯 Amaç:

- ❖ Yeni kurulacak Türk devletinin eğitim politikasını ve temel ilkelerini belirlemek.
- Mustafa Kemal Paşa, cepheden gelerek kongrenin açılış konuşmasını bizzat yapmıştır.
- Bu durum, eğitimin Millî Mücadele kadar hayati görüldüğünü kanıtlamaktadır

Kongrede Alınan Kararlar

- ❖ Maarif Kongresi'nde alınan temel kararlar şunlardır:
 - Yurt genelindeki okul, öğretmen ve öğrenci sayıları belirlendi.
 - Öğretim programlarının (müfredatın), halkın ihtiyaçlarına ve çağın gereklerine göre yeniden hazırlanması kararlaştırıldı.
 - Eğitimin süresi ve yaygınlaştırılması üzerinde çalışmalar yapıldı.
 - Türk eğitim sisteminin temelleri atıldı.

Reddedilen Eğitim Anlayışı

Maarif Kongresi'nde iki eğitim anlayışı kesin olarak reddedilmiştir:

✗ Eski Devrin Hurafeleri

- Akla ve bilime dayanmayan batıl inanışlar
- Toplumun gelişmesini engellediği için reddedilmiştir.

✗ Yabancı Kültür Taklitçiliği

- Doğu veya Batı'dan alınan, toplum yapımıza uymayan fikirler
- Millî dehanın gelişimini engellediği için kabul edilmemiştir.

👉 Atatürk, körü körüne taklitçiliğe karşı çıkmıştır

Hedeflenen Eğitim Anlayışı: “Millî Kültür”

❖ Maarif Kongresi'nde hedeflenen eğitim anlayışı şu esaslara dayanır:

- Öğrencilere, yabancı zararlı fikirlerle mücadele etmeyi öğreten sistem.
- Bir millet, ancak kendi kültürüyle beslenirse tam anlamıyla gelişebilir.
- Eğitim, kültürle ve milletin karakteriyle uyumlu olmalıdır.

🗨 Atatürk'ün vurgusu:

“Çocuklarımıza ve gençlerimize, millî fikirleri savunma mecburiyeti öğretilmelidir.”

👉 Millî Mücadele Dönemi'nde toplanan Maarif Kongresi, Türk milletin sadece düşmanla değil, cehaletle de savaştığını göstermiştir.

Atatürk'ün Kişilik Özellikleri (LGS Odaklı)

- ❖ Maarif Kongresi, Atatürk'ün şu özelliklerini açıkça ortaya koymuştur:
 - **Eğitime verdiği önem:**
Cepheden gelerek kongreye katılması.
 - **Kararlılık:**
“Savaş var, erteleyelim” dememesi.
 - **Planlı ve ileri görüşlü olması:**
Geleceğin Türkiye'sini savaş sürerken planlaması.

TOPYEKÛN BİR MÜCADELE

Topyekûn Mücadele Nedir?

- **Topyekûn mücadele;** sadece ordunun değil, milletin tamamının (halk, ekonomi, ulaşım, üretim, eğitim vb.) savaş için seferber edilmesidir. Millî Mücadele Dönemi'nde Türk halkı, **vatanın bağımsızlığı için imkânı olan olmayan herkesin elinden geleni yaptığı** bir mücadele örneği göstermiştir.

Mustafa Kemal Paşa'nın Başkomutan Olması

- **Kütahya-Eskişehir Savaşları**'nda yaşanan geri çekilme sonrası ordunun yeniden düzenlenmesi gerekmiştir.
- Bu zor dönemde **TBMM**, Mustafa Kemal Paşa'ya **Başkomutanlık yetkisi** vermiştir.
- Mustafa Kemal Paşa, bu yetkiyi **3 ay süreyle** almış ve yetkisini **TBMM adına** kullanmıştır.

Önemi:

- Ordunun tek elden yönetilmesi sağlanmıştır.
- Hızlı ve etkili kararlar alınabilmıştır.
- Meclisin üstünlüğü korunmuştur.

Tekâlif-i Milliye Emirleri (7-8 Ağustos 1921)

- ❖ Başkomutan Mustafa Kemal Paşa tarafından yayımlanan **Tekâlif-i Milliye Emirleri**, Türk milletin tüm imkânlarıyla mücadeleye katılmasını amaçlamıştır.

Tekâlif-i Milliye Emirlerinin Temel Maddeleri:

- Her aile, elindeki giyecek ve yiyeceklerin **belirli bir kısmını** orduya verecektir.
- Halkın elinde bulunan **ulaşım araçları** (at, araba vb.) ordu hizmetine sunulacaktır.
- Silah ve cephane teslim edilecektir.
- Zanaatkârlar, ordunun ihtiyaç duyduğu araç ve gereçleri üretecektir.
- Bu yardımlar **devlet güvencesi altında** alınacak, savaş sonrası karşılığı ödenecektir.

Önemi:

- Ordunun eksikleri giderilmiştir.
- Halkın mücadeleye doğrudan katılması sağlanmıştır.
- Millî birlik ve dayanışma güçlenmiştir.

Türk Halkının Millî Mücadele'ye Katılımı

- ❖ Millî Mücadele sadece cephede verilen bir savaş değildir. **Türk halkı her alanda mücadeleye destek olmuştur.**

Halkın Katkıları:

- Kadınlar cepheye **cephane ve erzak taşımıştır.**
- Köylüler yiyecek ve giyecek yardımında bulunmuştur.
- Gençler cepheye katılmıştır.
- Halk, ordunun moralini yüksek tutmuştur.

Örnek:

- **İstiklal Yolu** üzerinden cephane taşınması, halkın fedakârlığının önemli bir göstergesidir.

Topyekûn Mücadelenin Sonuçları

- Türk ordusu **Sakarya Meydan Muharebesi**'nde başarılı olmuştur.
- Millî Mücadele'nin kazanılmasında **halk-ordu-TBMM iş birliği** etkili olmuştur.
- Türk milleti, bağımsızlığı için **tüm gücüyle mücadele ettiğini** göstermiştir.

Millî Mücadele Dönemi'nde:

- Millet ve ordu birlikte hareket etmiştir.
- Ekonomik ve sosyal imkânlar seferber edilmiştir.
- **Bağımsızlık inancı**, yokluklara rağmen mücadeleyi başarıya ulaştırmıştır.

BATI CEPHESİ - SAKARYA'DAN BÜYÜK ZAFERE**SAKARYA MEYDAN SAVAŞI ÖNCESİ DURUM**

- ❖ Kütahya-Eskişehir Savaşları sonrasında Türk ordusu zor bir karar vermek zorunda kalmıştır.
- **Stratejik Geri Çekilme:** Türk ordusu, zaman kazanmak ve toparlanmak amacıyla Sakarya Nehri'nin doğusuna çekilmiştir.
- **Yunan Hedefi:** Yunan ordusu, bu durumu fırsat bilerek Ankara'yı ele geçirmek ve Milli Mücadele'yi tamamen sonlandırmak için büyük bir saldırıya geçmiştir.

LGS İPUCU (Yorum): Ordunun Sakarya'nın doğusuna çekilmesi bir yenilgi veya kaçış değildir; Mustafa Kemal'in ordunun yok olmasını engellemek için aldığı "stratejik bir hazırlık" kararıdır.

İKİ ORDUNUN GÜÇ DENGESİ

- ❖ Savaş öncesi yapılan kıyaslamalar, maddi imkanlar açısından Yunanlıların çok daha üstün olduğunu göstermektedir:
- **Asker Sayısı:** Türk ordusunda yaklaşık 96 bin, Yunan ordusunda 120 bin asker vardır.
- **Makineli Tüfek:** Türk ordusunda 825 adet varken, Yunan ordusunda 2.768 adet bulunmaktadır.
- **Uçak:** Türk ordusunun sadece 2 uçağı varken, Yunan ordusunun 18 uçağı vardır.

ÖNEMLİ NOT: Bu tablo bize gösteriyor ki kazanılan zafer sadece askeri güçle değil; inanç, strateji ve vatan sevgisi ile kazanılmıştır (Sayıca az, inançça çok).

**SAKARYA MEYDAN SAVAŞI
(23 Ağustos - 13 Eylül 1921)**

- ❖ 22 gün 22 gece süren bu savaş, Türk tarihinin en önemli dönüm noktalarından biridir.
- **Mustafa Kemal'in Liderliği ve Topyekün Savaş:** Savaş öncesinde attan düşerek kaburga kemiklerini kıran Mustafa Kemal Paşa, doktorların dinlenme tavsiyesine uymayarak savaşı sedye üzerinden yönetmiştir.
- Savaşın kaderini değiştiren şu tarihi emri vermiştir:

"Hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır. O sathı, bütün vatandır. Vatanın her karış toprağı vatandaşın kanıyla ıslanmadıkça terk edilemez."

Bu Emrin Anlamı: Savaş taktiği değişmiş, mücadele sadece ordunun değil, halkın topyekün (birlikte) mücadelesi haline gelmiştir. Bu durum Mustafa Kemal'in kararlılığını ve vatanseverliğini gösterir.

Savaşın Sonuçları:**Askeri Sonuçlar:**

- 1683 Viyana Kuşatması'ndan beri süregelen Türk geri çekilişi sona ermiştir.
- Yunan ordusunun taarruz (saldırı) gücü kırılmış ve savunmaya çekilmişlerdir.

Kişisel Sonuçlar:

- TBMM tarafından Mustafa Kemal Paşa'ya **"Gazi"** unvanı ve **"Mareşal"** rütbesi verilmiştir.

**SAKARYA ZAFERİ SONRASI DİPLOMATİK
BAŞARILAR**

Sakarya Zaferi, sadece askeri değil siyasi kazançlar da getirmiştir.

Kars Antlaşması (13 Ekim 1921)

Kimlerle: TBMM ve Sovyet Cumhuriyetleri (Azerbaycan, Gürcistan, Ermenistan) arasında imzalanmıştır.

Önemi: Doğu sınırlarımız kesinlik kazanmıştır. Doğu sınırının kesinleşmesiyle buradaki birlikler Batı Cephesi'ne kaydırılarak Büyük Taarruz için güç birliği sağlanmıştır.

Taviz: Misak-ı Milli sınırları içinde olan Batum, Gürcistan'a bırakılmıştır.

Ankara Antlaşması (20 Ekim 1921)

Kimlerle: TBMM ve Fransa arasında imzalanmıştır.

Önemi: Fransa, TBMM'yi ve Misak-ı Milli'yi tanıyan ilk İtilaf Devleti olmuş, böylece İtilaf bloğu parçalanmıştır. Güney Cephesi kapanmıştır.

Hatay Sorunu: Hatay, Fransız mandasındaki Suriye'de kalmış ancak dili Türkçe olacak ve Türk parası kullanılacaktır kararı alınmıştır. Hatay'ın dışarıda kalması Misak-ı Milli'den verilen bir tavizdir.

BÜYÜK TAARRUZ VE BAŞKOMUTANLIK MEYDAN MUHAREBESİ**Hazırlık Süreci (Neden 1 Yıl Beklendi?):**

- Mustafa Kemal, "Yarım hazırlıkla, yarım tedbirle yapılacak taarruz, hiç taarruz etmemekten daha fenadır" diyerek orduyu tam hazırlamak için bir yıl beklemiştir.
- **Tekalif-i Milliye** emirleri ile ordunun ihtiyaçları giderilmiştir.
- Doğu ve Güney cephesindeki birlikler Batı'ya kaydırılmıştır.
- Genelkurmay Başkanı Fevzi Çakmak Paşa planlamalarda etkili olmuştur.

Savaşın Gelişimi:

- **Başlangıç:** 26 Ağustos 1922 sabahı Kocatepe'den topçu ateşiyle başlamıştır.
- **Yönetim:** Mustafa Kemal savaşı bizzat Zafertepe'den yönetmiştir.
- **Sonuç:** 30 Ağustos'ta Dumlupınar'da yapılan "Başkomutanlık Meydan Muharebesi" ile Yunan ordusu çembere alınarak imha edilmiştir.

Büyük Takip ve Zafer: Yunan ordusunun toparlanmasını engellemek için Mustafa Kemal şu emri vermiştir:

"Ordular! İlk Hedefiniz Akdeniz'dir. İleril!"

- 9 Eylül 1922'de İzmir kurtarılmış, 18 Eylül'de Batı Anadolu tamamen düşmandan temizlenmiştir.
- **LGS Yorumu:** Bu emir ile Milli Mücadele'nin askeri safhası başarıyla sona ermiştir.

Atatürk'ün Kişiliği (Bayrak Olayı):

- ❖ İzmir'e girişte Mustafa Kemal'in önüne basıp geçmesi için Yunan bayrağı serilmiştir. Ancak o, **"Bir milletin istiklal alametidir, düşman da olsa hürmet etmek lazımdır"** diyerek bayrağı kaldırtmıştır.
- Bu olay onun sadece iyi bir asker değil; insan haklarına saygılı, barışçıl ve asil bir lider olduğunu gösterir.

MUDANYA ATEŞKES ANTLAŞMASI (11 Ekim 1922)

- ❖ Askeri zaferin ardından "diplomatik zafer" dönemi başlamıştır.

Katılımcılar: Türkiye (İsmet Paşa), İngiltere, Fransa, İtalya. (Yunanistan toplantıda yoktur!)

Önemli Kararlar:

1. Türk-Yunan çatışması sona erecektir.
2. İstanbul ve Boğazlar TBMM yönetimine bırakılacaktır.
3. Doğu Trakya, savaş yapılmadan geri alınacaktır.

Antlaşmanın Önemi ve Sonuçları:

- **Hukuki Sonuç:** İstanbul'un TBMM'ye verilmesiyle Osmanlı Devleti hukuken sona ermiştir.
- **Siyasi Sonuç:** İngiltere'de Yunanlıları destekleyen Lloyd George hükümeti istifa etmiştir.
- **Dönüm Noktası:** Milli Mücadele'nin "Sıcak Savaş" dönemi bitmiş, diplomasi dönemi başlamıştır.

ÖZET KAVRAMLAR SÖZLÜĞÜ

- **Topyekün Savaş:** Sakarya Savaşı'nda halkın orduyla birlikte mücadelesi.
- **Mareşal/Gazi:** Sakarya Zaferi sonrası Mustafa Kemal'e verilen rütbe ve unvan.
- **Kars Antlaşması:** Doğu sınırımızı kesinleştiren antlaşma.
- **Ankara Antlaşması:** Fransa ile yapılan, İtilaf bloğunu parçalayan antlaşma.
- **Tekalif-i Milliye:** Büyük Taarruz öncesi halktan toplanan yardımlar.
- **Mudanya Ateşkese:** Savaş yapılmadan İstanbul ve Trakya'nın kurtarıldığı diplomatik başarı.

KALICI BARIŞ - LOZAN BARIŞ ANTLAŞMASI (24 Temmuz 1923)

LOZAN'A GİDEN YOL VE HAZIRLIK SÜRECİ

❖ İtilaf Devletleri'nin Kurnaz Planı:

Kurtuluş Savaşı askeri başarısının ardından barış görüşmeleri için İtilaf Devletleri hem TBMM'yi hem de Osmanlı Hükümeti'ni birlikte davet ettiler.

Amaçları: İki hükümet arasında "ikilik" (kargaşa) çıkararak Türk tarafını zayıf düşürmek ve istediklerini kabul ettirmektir.

TBMM'nin Kesin Hamlesi:

Saltanatın Kaldırılması (1 Kasım 1922):

❖ Bu planı bozmak isteyen TBMM, 1 Kasım 1922'de Saltanatı kaldırmıştır.

LGS YORUMU: Saltanatın kaldırılmasıyla Osmanlı Devleti resmen sona ermiş ve TBMM, Türk milletin "tek temsilcisi" olarak konferansa katılmıştır.

TÜRK HEYETİ VE KIRMIZI ÇİZGİLERİMİZ

❖ Konferansa gidecek heyetin başkanı olarak **İsmet Paşa** seçilmiştir. Bunun sebebi, Mudanya Ateşkesi'ndeki başarısıdır.

Mustafa Kemal'in "Taviz Yok" Dediği İki Konu (Kırmızı Çizgiler):

❖ Mustafa Kemal, heyetten iki konuda asla geri adım atılmamasını istemiştir:

- 1. Ermeni Yurdu Meselesi:** Toprak bütünlüğümüzü korumak için.
- 2. Kapitülasyonlar:** Ekonomik bağımsızlığımızı sağlamak için.

HEDEF: Misak-ı Milli'yi (Milli Yemin) gerçekleştirmektir.

Görüşmelerin Kesilmesi (4 Şubat 1923):

- Kapitülasyonlar ve dış borçlar konusunda anlaşmazlık çıkınca görüşmeler kesilmiştir.
- İsmet Paşa Ankara'ya dönmüş ve orduya "Savaş Hazırlığı" emri verilmiştir.
- Kararlılığımızı gören devletler geri adım atmış ve 23 Nisan 1923'te görüşmeler tekrar başlamıştır.

LOZAN BARIŞ ANTLAŞMASI KARARLARI

A) Sınırlar İle İlgili Kararlar *

Yunanistan Sınırı: Meriç Nehri sınır kabul edildi.

- **Ege Adaları:** Gökçeada ve Bozcaada Türkiye'ye, diğer adalar Yunanistan'a bırakıldı.
- **Suriye Sınırı:** Ankara Antlaşması esas alındı (Hatay sınırlarımız dışında kaldı - Taviz).
- **Irak Sınırı (Musul Sorunu):** Konferansta **ÇÖZÜLEMİYEN TEK KONU** budur. İki ülke (Türkiye-İngiltere) arasındaki görüşmelere bırakılmıştır.

B) Ekonomik Bağımsızlık Kararları

- **Kapitülasyonlar:** Tamamen kaldırıldı. Böylece ekonomik bağımsızlığımızın önündeki en büyük engel kalkmış oldu.
- **Dış Borçlar:** Düyun-u Umumiye idaresi kaldırıldı. Osmanlı borçları, imparatorluktan ayrılan devletler arasında paylaştırıldı. Türkiye payına düşeni taksitler halinde ödemeyi kabul etti.

C) Egemenlik Hakları ve İç İşleri

- **Azinlıklar:** Ülkedeki tüm azınlıklar "Türk Vatandaşı" kabul edildi.
- **Amaç:** Avrupalı devletlerin "azınlık haklarını" bahane ederek iç işlerimize karışmasını engellemek.
- **Yabancı Okullar:** Hepsi Milli Eğitim Bakanlığı'na (MEB) bağlandı ve Türk kanunlarına uyma zorunluluğu getirildi.
- **Patrikhane:** Siyasi yetkileri elinden alındı, sadece dini kurum olarak İstanbul'da kalmasına izin verildi.

D) Boğazlar Meselesi

Karar: Boğazların yönetimi, başkanı Türk olan uluslararası bir **KOMİSYONA** bırakıldı. Ayrıca Boğazların her iki yakası askerden arındırılacaktı.

LGS ANALİZİ (OLUMSUZ):

- Komisyonun olması **Egemenlik haklarımızı** zedeler.
- Asker olmaması **Güvenliğimizi** tehlikeye atar.

E) Mübadele ve Savaş Tazminatı

- **Nüfus Mübadelesi (Değişimi):** Anadolu'daki Rumlar ile Yunanistan'daki Türklerin yer değiştirmesine karar verildi.
 🚩 **İstisna:** İstanbul'daki Rumlar ve Batı Trakya'daki Türkler yerleşik (etabli) sayılarak göçten muaf tutuldu.
- **Savaş Tazminatı:** Yunanistan savaş suçlusu olduğunu kabul etti ve tazminat olarak **Karaağaç'ı** (Edirne'de bir yer) Türkiye'ye verdi.

SEVR VE LOZAN KARŞILAŞTIRMASI

Konu	SEVR (Ölüm Fermanı)	LOZAN (Bağımsızlık Belgesi)
Sınırlar	Anadolu paylaşılmıştı.	Bugünkü sınırlar büyük ölçüde çizildi.
Kapitülasyonlar	Genişletilerek devam ediyordu.	TAMAMEN KALDIRILDI.
Azınlıklar	Ayrıcalıklı haklara sahipti.	Eşit Türk vatandaşı sayıldı.
Ordu	Terhis edilmiş (dağıtılmış) idi.	Sınırlama yok (Boğazlar hariç).

LOZAN ANTLAŞMASI'NIN ÖNEMİ VE LGS İPUÇLARI**Antlaşmanın Tarihi Önemi:**

1. Yeni Türk Devleti'nin bağımsızlığı tüm dünya tarafından resmen tanındı.
2. Milli Mücadele ve I. Dünya Savaşı resmen sona erdi.
3. Sevr Antlaşması tarihe gömüldü (geçersiz kılındı).
4. Lozan, "**Türkiye Cumhuriyeti'nin Tapu Senedi**" olarak kabul edilir.
5. I. Dünya Savaşı'ndan sonra imzalanıp günümüzde hala geçerliliğini koruyan tek antlaşmadır.

Mustafa Kemal'in Yorumu: Atatürk, Nutuk'ta Lozan için; "**Türk milletine karşı hazırlanan büyük suikastın (Sevr) sonuçsuz kaldığını bildiren bir belgedir.**" demiştir.

⚠️ LGS İÇİN KRİTİK NOTLAR (UNUTMA!) ⚠️

- 📌 **Çözümeyen Tek Konu:** Irak Sınırı (Musul Meselesi).
- 📌 **Egemenliği Kısıtlayan Konu:** Boğazlar Komisyonu'nun varlığı.
- 📌 **Tam Bağımsızlık Zaferi:** Kapitülasyonların kaldırılması (Ekonomik bağımsızlık).
- 📌 **Misak-ı Milli'den Verilen Tavizler:** Hatay, Boğazlar (yönetimi), Musul (çözümlememesi).
- 📌 **İç İşlerine Karışılmasını Önleyen Hamle:** Azınlıkların "Türk vatandaşı" sayılması.

MİLLİ MÜCADELE DÖNEMİ'NDE SANAT VE EDEBİYAT KALEM VE FIRÇANIN GÜCÜ

- ❖ Milli Mücadele sadece cephede silahla değil; yazarların kalem ve ressamların fırçasıyla da kazanılmıştır.
 - **Toplumsal Olayların Yansıması:** Bu dönemde yaşanan siyasi, sosyal ve kültürel olaylar sanat eserlerine doğrudan yansımıştır
 - **Amaç:** Yazarlar ve sanatçılar eserleriyle Milli Mücadele'ye destek vermiş, halkın birlik ve beraberliğini gelecek nesillere aktarmayı hedeflemişlerdir.

MİLLİ MÜCADELE EDEBİYATI (ROMAN, ANI VE ŞİİR)

- ❖ Bu dönemi anlatan eserler, savaşın sadece askeri yönünü değil, halkın çektiği acıları ve fedakârlıkları da anlatır.

GAZİ MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

Eseri: NUTUK (Söylev)

Kapsamı: 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkış ile başlar, 1927 yılına kadar geçen olayları anlatır.

Önemi: Olayları yaşayan lider tarafından yazıldığı için hem edebi bir eser hem de tarihi bir belge niteliğindedir.

LGS Notu: Milli Mücadele'yi birinci ağızdan anlatan en temel kaynaktır.

HALİDE EDİB ADIVAR (Savaşın Tanığı)

- ❖ Cephede bizzat görev almış, savaşa tanıklık etmiş bir yazardır.

Ateşten Gömlek (Roman): Kurtuluş Savaşı'nı konu alan ünlü romanıdır.

Türk'ün Ateşle İmtihanı (Anı): Milli Mücadele yıllarında yaşadıklarını anlattığı hatıra türündeki eseridir.

YAKUP KADRI KARAOSMANOĞLU (Anadolu'nun Sesi)

- ❖ Gazetecilik yönüyle Milli Mücadele'ye destek vermiştir.

Yaban (Roman): Milli Mücadele yıllarında Anadolu köylüsünün durumunu ve aydın-halk çatışmasını anlatır.

Düşmanın Yaktığı Köyler Ahalisine (Hikâye):

Yunanlıların Türk halkına yaptığı zulümleri anlatır.

DİĞER GÜÇLÜ KALEMLER

- **Falih Rıfık Atay - Çankaya:** Döneme şahitlik eden önemli bir anı kitabıdır.
- **Kemal Tahir - Yorgun Savaşçı:** Milli Mücadele dönemine ışık tutan tarihi bir romandır.
- Detay:** Başkahramanı "Cehennem Topçu Cemil"dir. Bir Osmanlı yüzbaşısının yorgunluğu ile Milli Mücadele'ye katılma cesareti arasındaki ikilemini anlatır.
- **Mehmet Akif Ersoy - Safahat:** Milli Mücadele ruhunu şiirleriyle yansıtmıştır.

KOMUTANLARIN KALEMİNDEN (HATIRATLAR)

- ❖ Savaşı yöneten komutanlar da anılarını yazarak tarihe not düşmüştür.
- **Kâzım Karabekir:** *İstiklal Harbi'nin Esasları* (Doğu Cephesi kahramanı).
- **Ali Fuat Cebesoy:** *Milli Mücadele Hatıraları*.

MİLLİ MÜCADELE VE PLASTİK SANATLAR (RESİM VE HEYKEL)

- ❖ Sanatçılar, tuval ve heykellerle zaferin görsel hafızasını oluşturmuşlardır.

Resim:

- Halil Dikmen: *"İstiklal Savaşı'nda Mermi Taşıyan Kadınlar"* tablosu çok meşhurdur.
- Diğer Ressamlar: İbrahim Çallı, Hikmet Onat, Arif Kaptan, Namık İsmail, Sami Yetik.

Heykel ve Rölyef:

- Milli Mücadele kahramanlarını anlatan heykeller ve kabartmalar (rölyefler) yapılmıştır. Özellikle Anıtkabir rölyefleri bu dönemi anlatır.
- Heykeltıraşlar: **Zühtü Müridoğlu, Nusret Suman, İlhan Koman.**

ÖZET TABLO: ESER - YAZAR - TÜR

LGS'de eşleştirme soruları için bu tabloyu ezberlemen faydalı olacaktır:

Yazar	Eser	Tür
M. Kemal Atatürk	Nutuk	Söylev / Tarih
Halide Edib Adıvar	Ateşten Gömlek	Roman
Halide Edib Adıvar	Türk'ün Ateşle İmtihanı	Anı (Hatıra)
Yakup Kadri Karaosmanoğlu	Yaban	Roman
Falih Rıfık Atay	Çankaya	Anı
Kâzım Karabekir	İstiklal Harbi'nin Esasları	Anı
Kemal Tahir	Yorgun Savaşçı	Roman
Mehmet Akif Ersoy	Safahat	Şiir